

Günseli Tamkoç'u yitirdik. Işıklar içinde yatsın. Aşağıda Prof.Dr.Nermin Abadan Unal'ın Tamkoç'u tanıtan bir yazısı ile kendisinin son makalelerinden birini Kadın Araştırmaları Dergisi okuyucularına sunuyoruz.

GÜNSELİ TAMKOÇ (1921 - 1998)

Ziya Paşa'nın torunlarından olan Günseli Tamkoç Şubat 1921'de Ankara'nın Kalecik ilçesinde dünyaya gelmiştir. Uzun yıllar İzmir'in Çeşme ilçesinde hükümet tabibliği yapmış olan Dr. Hilmi Tamkoç'un kızıdır. Orta okul öğrenimini İstanbul Arnavutköy Amerikan Kız kolejinde tamamladıktan sonra 1937'de İzmir Kız Lisesine geçerek 1940'da lisenin Edebiyat bölümünden mezun olmuştur. Yüksek öğrenimini Ankara'da sürdüren Günseli Tamkoç Ankara Üniversitesi Dil, Tarih, Coğrafya fakültesinden 1943'te mezun olmuştur. Günseli Tamkoç çalışma yaşamına British Council'in Ankara bürosunda atılmış, daha sonra Siyasal Bilgiler Fakültesine bağlı olarak kurulan Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsünde ve T.C. Sağlık Bakanlığının Sosyal Yardım Genel Müdürlüğünde çalışmıştır. Günseli Tamkoç 1960'dan sonra Birleşmiş Milletlerin bursu ile iki yıllığına ABD'de Michigan Üniversitesine giderek sosyal hizmet alanında master derecesi almıştır. Daha sonra onbeş yıl süre ile ABD'de South ve North Carolina Üniversitelerinde öğretim üyeliği yapan Günseli Tamkoç 1984'de yurda kesin dönüş yapmıştır. Bodrum'a yerleşen Günseli Tamkoç son yıllarında Türk kamuoyuna çevre bilinçliliği tanıtmak için yoğun çabalar sarfetmiştir. Bodrum'da Çağdaş Yaşamı Destekleme Derneğinin şubesini kuran ve ilk başkanlığını yapan Günseli Tamkoç bu arada "DERİN EKOLOJİ" adlı kitabını yayınlamış, ayrıca İzmir'de yayınlanan "Ağaçkakan" dergisine düzenli olarak makaleler yazmıştır. Günseli Tamkoç kuram ile eylemi çok uyumlu biçimde bağdaştırmış bir sivil toplum lideri idi. Son yıllarında hep kadın sorunlarına, eğitime, doğa sevgisine yönelik çalışmalar yapmıştır. Ölümünden iki ay önce Türk/Yunan kadınlar arasında kurulacak bir diyalog yardımı ile barışa katkıda bulunmak üzere kurulan WINPEACE örgütünün Rodos'ta düzenlediği toplantıya Zeyneb Oral ile birlikte katılmıştı. En son olarak "Eko-Feminizm" kavramı üzerinde bir kitap hazırlıyordu. Günseli

Tamkoç emekli olduktan sonra da çeşitli uluslararası seminerlere özellikle İngiltere'nin Schumacher kolejinin yaz seminerlerine katılmış, Türkiye'yi temsil etmiştir. 1948'de Dr. Naci Tilev'le evlenen Günseli Tamkoç'un Murat ve Fatih adlı iki oğlu bulunmaktadır. Erkek kardeşi Prof. Dr. Metin Tamkoç Çeşme'de, kızkardeşi romancı Güneli Gün Hershiser ise ABD'de yaşamaktadır.

N.A.U

DOĞA DUYGUSUZLUĐU

Günseli TAMKOÇ*

Değişen ve değişmeyen ulusal özelliklerimizden, demokrasiye ulaşmamız konusunda elde ettiğimiz yoldan ve pek çok “yolsuzluklar”dan, neme-lâzımcılığımızdan söz ediliyor da, doğal çevreye karşı ancak cılız bir ilgi gösteren genel kültürümüzdeki DOĞA DUYGUSUZLUĐUNDAN pek söz edilmiyor. Ben bu noksanlığımızdan ötürü çok talihsiz olduğumuz kanısındayım.

Dost acı söyler derler, ben de kültürümüze bir dost gözü ile baktığım zaman herşeyden önce bencillığımızı sergileyen özdeyişlere sahip olduğumuzu görüyorum. Yılların deneyimine dayanarak ortaya çıkmış olan özdeyişler bence çok ilginç biçimde kültürümüzün özlü derleyicidirler. “Her koyun kendi bacağından asılır”, “Gemisini kurtaran kaptan”, “Bana dokunmayan yılan bin yıl yaşasın” gibi atasözlerimize eklenecek daha pek çokları ve daha yöresel olanları da vardır sanırım. Bir insanbilimci (antropolog) bunları toplayıp inceleyebilir.

Doğaya karşı sevgisiz ve saygısız bir toplum olduğumuzun atasözlerinden başka kanıtı da vardır sanıyorum. Hayvanlar alemi ile dostluğumuzun pek olmadığına örnek bulmak hiç zor değildir. Genel olarak doğaya karşı sevgisi ve saygısı kıt bir toplum olduğumuzu söylediğim zaman karşı gelenler oluyor ama dostluğumuzu gösteren örnekler vermeye gelince “aman canım o kadar önemli mi?” diye konu kapatılıyor. Doğa konusu açıldığı zaman kesilen ağaçlardan, yanan ormanlardan, doldurulan veya kurutulan sulak alanlardan örnekler çığ gibi büyüyor ama savunmazlar hep ve yalnızca insan yaşamına katkıları yani bencillik açısından oluyor ve konunun daha derin sorulara uzandığı asla kabul edilmiyor. Örneğin DOĞA neden doğal kalmamış? Çocuklarımıza bu konu üzerinde düşünmeyi öğretebiliriz.

Bencil insan kendinden ötede bir dünya göremez ve hatta “ben”liği neredeyse derisi ile sınırlıdır. Onlar sosyal ve çevresel sorunların kendilerini çok rahatsız ettiğini söylerler ama sorunlara ancak kendilerine dokunduğu ölçüde ilgi gösterirler. Çimento elde etmek, yol yapmak, maden çıkartmak için delik deşik edilen yerlere indirilen dağların, su yerine zehirli atık taşımak zorunda bırakılan nehirlerin insanlar değil, kendi kendileri için yaşam-

---

* Emekli öğretim üyesi.

larını sürdürmeleri gerektiğine inananlarımız varsa da sayıları fazla değildir sanıyorum. DOĞAYA saygı duyduğunu, onun kutsallığı önünde hayranlığını gizliyemediğini söyleyen bir kimseyi -en azından- yadırgamıyormuyuz? DOĞANın sadece biz insanların rahatı ve keyfi için var olduğunu benimsemiş olsak bile, kanımca bu düşünceyi hiç olmazsa sorgulamalıyız diyorum. Çocuklarımıza, DOĞAYA saygı göstermeyi öğretmeye aile içinde daha ilk yaşından başlayıp tüm yetişme sürecinde buna önem vermeliyiz. Kanımca sekiz yıllık temel eğitimde DOĞA BİLİNCİ geliştirmek amacı en baş yeri almalıdır.

Günümüzde endüstri ve iletişim çağı yaşadığımız için çoğunlukla kıvrıyor ve övünüyoruz. DOĞANın yalnız bizim için “kaynak” olduğunu kabul etmekle ne kadar ciddi bir bencillik ve bilinçsizlikle yaşadığımızın farkına varmıyoruz. Savaşların bitmediği, şiddetin her türlüşünün her gün arttığı, yoksulluğun önüne geçilemediği bir dünyada doğanın da acımasızca ve düşüncesizce kullanılmasını, sömürülmesini göz ardı ediyoruz. Çevremizde bu durumları “sömürü” olarak da göremiyoruz. Gazete ve TV haberleriyle iletilen ve hepimizi insanlığımızdan utandırması gereken olayların karşısında şerbetliyimiz gibi duygusuz kalabiliyorsak ne toplumsal sorumluluğumuzdan ne de insan olarak DOĞAdan üstünlüğümüzden söz etmeye hakkımız vardır.

Çağımızın değişim ve gelişmelerinden payımıza düşeni bizde düşünürsek payımıza düşenin sadece hızlı bir tüketim olduğunu görmeliyiz. DOĞAda var olan her şeyi hattâ nehirleri, gölleri, dağları parçalayıp yok etmeyi başarmamızı çok iyi bir “tüketim” toplumu olmamıza bağlıyorum ve bencillüğimizin bir başağrısı olarak görüyorum. Bir başka neden de herhalde kültürümüzde DOĞAyı kutsal bir varlık olarak tanıtan inançların olmayışıdır diye düşünüyorum.

Belki bazılarımız DOĞAyı (“doğal kaynaklar” demediğime dikkat edilmelidir) düşüncesizce harcamamız karşısında geçici bir öfkeye kapılıyordur ama böyle bir öfkeyi yapıcı bir tepkiye dönüştürenlerimizin sayısı bence çok kısıtlıdır. Yoksa **Bergama’lı yurttaşlarımızın** çok haklı tepkilerini aşırı bulup onların direnişlerinin karşısında şaşırır mıydık?

Bu yazıyı okuyanlardan önemli bir kısmının insan haklarının tanınmadığı bir dünyada dağların, denizlerin, kuşların ve börtüböceğin haktan söz edilmesini moda deyimle “abesle iştigal” olarak göreceklərini sanıyorum. Abes görülse de insan merkezli düşünceden eko-merkezli düşünce sistemine geçiş, yani insan hakları kadar DOĞANın kendisinin de yaşama hakkı olduğu yeni yüzyılda herhalde kabul görecektir. İnsan olarak kendi kendimizi yenilemek ve gelişme yolunu bulma yeteneğimize inanmamız gerekir diye düşünüyorum ve her şeye rağmen kendimize olduğu kadar DOĞAYA karşı da sorumluluğumuzu hem yaşatacağız hem de gelecek kuşaklara öğreteceğiz. Bu umudumu asla yitirmek istemiyorum.